

Сирожиддин Саййид

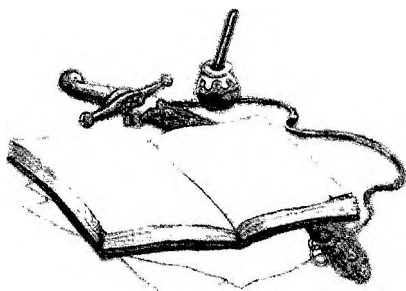
ЮЗ ОҲ,
ЗАҲИРИДДИН
МУҲАММАД
БОБУР...

Сирожиддин Саййид
ЮЗ ОҲ, ЗАҲИРИДДИН
МУҲАММАД
БОБУР...

(ФИРОҚ ВА СОГИНЧ ДОСТОНИ)

УДК: 821. 512.133

ББК 84 (5Ў)1

С-22

Сирожиддин Саййид

С-22 Юз оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур.../ С. Саййид.
Тошкент: Ўзбекистон, 2010. — 160 б. + 4б. (вклейка).

ISBN 978-9943-01-632-3

Ўзбекистон халқ шоири Сирожиддин Саййиднинг устозлар мактаби ва тажрибасидан ибрат олиб ёзган «Юз оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур...» достони янгича йўли, ўзига хос услуб ва тузилмаси, шоҳ ва шоир бобомизнинг асосан ички — руҳий ва қалбий кечинмалари, ўй ва изтиробларини очиб бериши билан эътиборга моликдир. Ҳозирги замон ўқувчиси, айниқса ёшлар учун тил, тарих ва адабиётни ўрганмоқлари йўлида мазкур асар ҳам фойдадан холи бўлмайди, деган умидимиз бор.

Китобда Ўзбекистон халқ рассоми Хуршид Назиров чизган миниатюра-лардан фойдаланилди.

ББК 84 (5Ў)1

Адабий-бадиий нашр

СИРОЖИДДИН САЙЙИД

ЮЗ ОҲ, ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР...

(Фироқ ва соғинч достони)

Муҳаррир *З. Ҳакимова*

Бадиий муҳаррир *Ҳ. Меҳмонов*

Техник муҳаррир *Т. Харитоновна*, Мусаҳҳиҳ *Ҳ. Жўраев*

Компьютерда тайёрловчи *Ф. Чанишева*

Нашр. лиц. А1 №158, 14.08.09. Босишга рухсат этилди 12.01.2011.

Офсет қоғози. Бичими 84×108¹/₃₂. Таймс гарнитурасида офсет усулида босилди. Шартли босма табоғи 8,4+0,21 (вклейка). Нашр табоғи 5,38.

Нусхаси 5000. Буюртма №11-2

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг «O‘zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи. 100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.

e-mail: iptduzbekistan@mail.ru

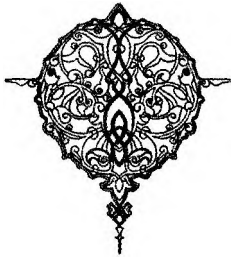
www.iptd-uzbekistan.uz

ISBN 978-9943-01-632-3

© «O‘ZBEKISTON» НМИУ, 2011.

**ЮЗ ОҲ, ЗАҲИРИДДИН
МУҲАММАД
БОБУР...**

**Ҳар вақтки, кўргасен
менинг сўзумни,
Сўзумни ўқуб,
соғинғасен ўзумни.**

МУҚАДДИМА ЎРНИДА

Темурийзода султонлардан бири, улуғ шоир ва давлат ар-боби, йирик саркарда ва беназир тарихнавис Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳаёти ва ижоди даври замонлар ўтгани сайин неча авлод ижодкорларини қизиқтириб келмоқда ва бундан буён ҳам шундоқ бўлмоғи муқаррар. **“Шоирлиги шоҳлигидан, шоҳлиги шоирлигидан улуғ”** ҳазрати Бобур қисқа бўлса-да, нечоғли зиддият ва қарама-қаршилиқлар, матонат ва жасоратларга бой сертахлика ва сермазмун ҳаёт йўлини босиб ўтгани ўқувчиларга яхши маълум. Вақт ўтгани сари улуғ аждодимиздан қолган улкан ижодий мероснинг қадр-қиммати янада залвор ва салмоқ касб этмоқда. Аслида, **“Темурийзода султон Заҳириддин Муҳаммад Бобур”** дейилишининг ўзидаёқ ҳамма гап айтиб бўлингандай, шу мақом ва ном тилга олиниши биланоқ бошқа сўз ва изоҳга ўрин йўқдай.

...Мактабда ўқиб юрган паллаларимиздан бошлаб, қирқ йиллардан буён дилда яшаб, хотирда янграб келаётган ўтли-ҳасратли сатрлар: **“Ҳар кимки вафо қилса вафо топқусидур, Ҳар кимки жафо қилса жафо топқусидур”**, **“Яхшилиғ аҳли жаҳонда истама Бобур киби, Ким кўрубдур, эй кўнгул, аҳли жаҳондин яхшилиғ.”** Ва, албатта, абадиятга рақамланган бу оҳлар, аламлар: **“Юз оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур...”**, **“Ўз юртни қўйиб, Ҳинд сори юзландим, Ё Раб, нетайин, не юз қаролиғ бўлди?!”**, **“Ҳазон яфроғи янглиғ гул юзунг ҳажрида сарғардим”**. Ёки: **“Менинг кўнглумки гулнинг гунчасидек таҳбатаҳ қондур, Агар юз минг баҳор ўлса, очилмоғи не имкондур”**.

“Бобурнома”ни ўқиб, Бобурни ўқиб амин бўлганимиз: йўқ, юз оҳ эмас — юз минг-юз минг оҳу зор, юз минг-юз

минг соғинчу фироқдан тузилган экан бу умр. Юз минг эмас — юз минг узра яна юз минг баҳор келса ҳам мангу мунглуғ бу кўнгилнинг очилмоғига деярли имкон йўқ экан.

Устоз адиблар мактаби ва тажрибасидан ўрганган ҳолда, бурч ва ҳавас тақозоси юзасидан мен ҳам бир қаламкаш сифатида Бобур бобо ижодига мурожаат қилмоққа журъат этдим. Ва бу — ниҳоятда қисқа, аммо туганмас ҳаётнинг, зим-зиё оламини ёритган чақиндай тез сўнган, лекин, мана, беш юз йиллардан буён тўхтамай давом этиб келаётган, мардлик ва матонат, ғурбату фироқ, меҳнату аламларга тўла умрнинг юз лаҳза, юз ҳолатини қўлимдан келганча ифода-лаб беришга ҳаракат қилдим. Гоҳ Бобур ҳазратлари тилидан, гоҳ ўзимдан, гоҳи шеър, гоҳи ғазал тарзида, гоҳ рубоий, гоҳи мухаммас шаклида кўнглимдагиларни, ният ва мақсадимни иншо этишга уриниб кўрдим. Шу жиҳатдан тагсарлавҳада “достон” деб ёзилган бўлса-да, бу битикларни достон йўлидаги бир жаҳд ё уриниш дейилса тўғрироқ бўлар. Бино ёхуд иморатда бўлгани янглиғ, бунинг пойдеворига “Бобурнома” дан, Бобур шеъриятидаги энг нозик нуқталардан — хотиралар, ўй ва кечинмалар, мисралар билан байт ва рубоийлар асос қилиб олинди. Бинонинг тарҳи-лойиҳаси нечоғли пухта-пишиқ чиққани, гиштлири билан синчлари қанчалар тўғри қўйилгани, шувобию бўёқларигача баҳо бериш — зукко ўқувчига ҳавола.

Фақат бир таҳлика: Бобур бобонинг қаттиқ, синчков назари, ул зотнинг “Бобурнома”да Султон Маҳмуд Мирзо ҳақида **“Табъи назми бор эди, девон таркиб қилиб эди. Вале шеъри бисёр паст ва бемаза эди. Андоқ шеър айтқондин айтмагон яхшироқдур”** деган қатъий ва кескир сўзлари ҳозир ҳам манглайим узра қиличдек ярқираб тургандек туюлади...

АЖДОД ВА АВЛОД

Осмонлар бекорга айламас туғён,
Чақинлар ярқираб қарс-қарс яралгай.
Бани башар учун бир буюк султон
Мисоли мангулик бир дарс яралгай.

Қодир Оллоҳдандир ҳар хору ҳар хас,
Ким боқий, ким эса абас яралгай.
Энг юксак онларда одамзод эмас,
Гўё янги Само ҳам Арз¹ яралгай.

Лак-лак инсонларнинг уйидир очун,
Юз мардга гоҳ юз минг нокас яралгай.
Дунёда абадий қондошлик учун
Улуғ кунларда бир Ёфас² яралгай.

Мўъжаз қай дил аро лаҳзада гоҳо
Юз минг оху нола ҳам арз³ яралгай.
Бир кўнгил дафъатан синса мабодо
Бутун оламга ҳам зўр дарз яралгай.

Темурхон наслидин султон Улуғбек —
Навоийдан ўлмас сўз — сас яралгай.
Борми шаъну шавкат, доврўқ бунингдек?
Қиёматга қадар шул баҳс яралгай.

¹ Арз, арзу само (араб.) — Ер, Ер ва осмон.

² Ёфас — Нуҳ алайҳиссаломнинг ўғли. Тарихий манбаларда туркий қавмлар Ёфаснинг фарзандлари сифатида зикр этилади.

³ Арз (араб.) — баён, маълумот. Бу ўринда зорланиш, шикоят маъносида.

... Дунёга келмишдир ҳазрати Бобур,
Даҳолар ҳам қарзу ҳам фарз яралгай.
Шерларнинг зурёди фақат шер бўлур,
Йўлбарс авлодидан йўлбарс яралгай.

“БОБУРНОМА”

* * *

*Бу олам аро ажаб аламлар кўрдум,
Олам элидин турфа ситамлар кўрдум.
Ҳар ким бу “Вақойиъ”¹ ни ўқур, билгайким,
Не ранжу не меҳнату не ғамлар кўрдум.*

* * *

*Ҳар вақтки, кўргасен менинг сўзумни,
Сўзумни ўқуб, соғинғасен ўзумни.*

* * *

“Бу битилганлардин ғараз шикоят эмас, рост ҳикояттурким, битибтурмен. Бу мастур бўлгонлардин мақсуд ўзнинг таърифи эмас, баёни воқии бу эдиким, таҳрир этибтурмен. Чун бу тарихда андоқ илтизом² қилилибтурким, ҳар сўзнинг ростини битилгай ва ҳар ишнинг баёни воқиини таҳрир этилгай. Ложжарам³ ота-оғадин (ини-оғадин) ҳар яхшилиқ ва ёмонлиғким шойиъ эди, тақрир қилдим ва қариндош ва бегонадин ҳар айб ва хунарким баёни воқиъ эди, таҳрир айладим. Ўқуғувчи маъзур тутсун, эшитгувчи таарруз⁴ мақомидин ўтсин”.

(Тўққиз юз ўн иккинчи (1506—1507) йил воқиалари)

* * *

“Бобурнома”,
“Бобурнома” —
Шоҳ шоирдан авлодларга
Мангу ўлмас
Қадрнома.

Бунда кўнгил лоласидир,
Бунда умр ноласидир,
Дарду ғам мақоласидир,
Ҳар бир нома —
Тақдирнома.

¹ “Вақойиъ” (араб.) — воқеалар. “Бобурнома”нинг асл номи.

² Илтизом (араб.) — мажбурият, лозим топмоқ.

³ Ложжарам (араб.) — шубҳасиз, ноилож, шунинг учун.

⁴ Таарруз (араб.) — қаршилиқ кўрсатиш. Бу ўринда эътироз.

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/4419> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/4419> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную
версию можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/4419>